

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Інституту спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України прийняла рішення про присудження **Михновецькій Ірині Володимирівні** наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю «016 Спеціальна» освіта на підставі прилюдного захисту дисертації **«Формування взаємовідносин старших дошкільників з синдромом Дауна».**

«30» жовтня 2023 року

Михновецька Ірина Володимирівна, 1990 року народження, громадянка України. Освіта вища: закінчила у 2013 році Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка за спеціальністю «Викладач корекційної педагогіки».

У серпні 2020 року закінчила аспірантуру Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта».

Дисертацію виконано у відділі освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Науковий керівник – Кобильченко Вадим Володимирович - доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями зору Інституту спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Здобувачка має 26 наукових публікацій за темою дисертації, з них: 1 колективна монографія, 9 одноосібних статей, у тому числі 1 стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому в базі даних Scopus, 1 – у наукових періодичних виданнях інших держав, 1 – у науково-методичному збірнику та 6 у наукових фахових виданнях України з педагогічних наук, що включені до міжнародних наукометричних баз; 16 публікацій апробаційного характеру.

1. Михновецкая И.В. Мотивация, стимуляция и поведение как показатели формирования взаимоотношений детей старшего дошкольного возраста с синдромом Дауна. *Психиатрия, психотерапия и клиническая психология* . 2021. Т. 12. № 4. С. 622 – 635. DOI 10.34883/PI.2021.12.4.005

2. Myhnovetska I. Formation of relationships as the basis of successful personality development. *Knowledge management competence for achieving competitive advantage of professional growth and development: monograph* / Ed. D. Atstāja, V.Koval. Latvia, Riga, BA School of Business and Finance, 2021. P. 97 – 110. ISBN 978-9984-746-25-8

3. Михновецкая, Ирина Владимировна. Особенности формирования социокультурных ценностей у детей старшего дошкольного возраста с синдромом Дауна. *«Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska, sectio N – Educatio Nova»*. 2020. № 5. С. 529 – 539. ISSN: 2451-0491 DOI: 10.17951/en.2020.5.529-539

4. Михновецька І.В. Дослідження рівня соціального розвитку дошкільників із синдромом Дауна в умовах інклюзивної групи. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2018. Вип. 1–2 (60–61). С. 153–160. ISSN 2412-0154.

5. Михновецька І.В. Результати експериментального дослідження взаємовідносин старших дошкільників із синдромом Дауна. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. №8 (82). С.236–246. DOI 10.24139/2312-5993/2018.08/236-246

6. Михновецька І.В. Особливості дослідження взаємин старших дошкільників із синдромом Дауна за когнітивно-афективним критерієм інтрасуб'єктного компоненту. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2018. Вип. 20, т. 2. С.147–154. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/20.167475>. ISSN 2308-4863

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Засенко В'ячеслав Васильович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, радник директора, головний науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями слуху Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Оцінка позитивна без зауважень.

Ярмола Наталія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, заступник директора з наукової роботи Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Дошкільна установа має свій типовий план і у них є власні заняття, наприклад формування елементарних математичних вмінь та навичок та ін. Потребують уточнення позиції реалізації програми взаємовідносин, хто буде її здійснювати (чи це дефектолог, логопед, вихователь, психолог чи тандем спеціалістів), та на яких заняттях, у який час (перша чи друга половина дня).

2. У дітей з синдромом Дауна наявні не тільки порушення інтелекту, а й порушення загальної та дрібної моторики, мовлення, просторового орієнтування та ін. Необхідно уточнити та вказати, як саме ці напрямки роботи враховані у вашій програмі формування взаємовідносин .

3. У констатувальній частині зазначено, що до експерименту було залучено батьків дітей з синдромом Дауна. Потребує уточнення та опису стиль виховання в сім'ї, ставлення батьків до усвідомлення психосоціального розвитку дітей з подальшою інтерпретацією на

формування взаємовідносин у дітей з синдромом Дауна, а також детальні рекомендації батькам, що допоможуть якнайкраще розкрити потенційні можливості їхніх дітей.

Чеботарьова Олена Валентинівна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Ви поділили дітей на дві групи: з легкими інтелектуальними порушеннями та помірними інтелектуальними порушеннями, потім кожна з них на підгрупи: діти з наявністю супутніх порушень та з їх відсутністю, а також особи жіночої статі і особи чоловічої статі. Потребує уточнення та розширення характеристика відмінностей між цими групами й підгрупами та деталізація зв'язку поділу дітей з програмою формування взаємовідносин.

2. Діти з синдромом Дауна мають різний когнітивний рівень, а саме тому ви і розділили їх відповідно до інтелектуальних порушень. Викликає сумнів можливість повноцінної реалізації формування взаємовідносин за однією програмою для дітей з різним інтелектуальним рівнем та чи можуть лише 20 занять показати чітку взаємозалежність між сформованістю компонентів взаємовідносин та гендерною ознакою й наявністю-відсутністю супутніх порушень.

3. У дисертаційному дослідженні детально проаналізовано поняття «взаємовідносини», «відносини» та «взаємини». Варто більш детально означити різницю між цими поняттями у дітей з синдромом Дауна, вказати на проблему їх становлення саме у цієї категорії дітей.

4. Тема сформульована дуже вдало і приємно, що в дисертаційному дослідженні розглянуто саме старший дошкільний вік, оскільки діти цієї категорії найменше охоплені дослідженнями будь-якого спрямування, тому і розроблення програм та методик для них є досить актуальним на сьогодні. Потребують уточнення та деталізації основні напрями роботи з дітьми з синдромом Дауна, що представлені у блоках програми формування взаємовідносин, а саме завдання та прийоми роботи.

Косенко Юрій Миколайович, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У п.1.3 першого розділу рецензованого дослідження, на нашу думку, авторка недостатньо аргументує вибір вікової категорії дошкільників, а зокрема старших

дошкільників із синдромом Дауна, для формування взаємовідносин, з огляду на представлений аналіз психосоціального розвитку усіх дітей дошкільного віку.

2. Дисертанткою представлена авторська програма формування взаємовідносин старших дошкільників із синдромом Дауна (п.3.2). Дисертація безумовно виграла б, якби у ній були представлені пояснення щодо вибору інтерактивних методів, поданих у програмі.

3. У дисертаційній роботі достатньо повно і детально представлено діагностичний комплекс дослідження та програму формування взаємовідносин старших дошкільників з синдромом Дауна на основі розроблених структурно-критеріальної моделі та діагностичної моделі компонентів взаємовідносин. Але, на жаль, у списку публікацій ці ваші здобутки не представлено. Доцільно видати це у вигляді цілісних методичних рекомендацій, які поєднували б у собі діагностичний комплекс і програму формування взаємовідносин з безпосередньою інтерпретацією на розроблених Вами моделях.

4. Формувальний етап дослідження, на наше переконання, потребує долучення до експерименту більшої кількості регіонів України. Рекомендовно в майбутньому представити результати експериментальної роботи в ширшому колі областей України.

Хохліна Олена Петрівна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології, Національний авіаційний університет. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Визначення теоретичних засад дослідження передбачає системно-структурний аналіз досліджуваного явища, що досліджується і яке, як самостійна система, входить до більш загальної системи. Так, поняття взаємовідносини, взаємодія, взаєморозуміння, зв'язки та стосунки між суб'єктами, які розглядаються в дисертації (с.30-38 та ін.) — це те, що складає по суті зміст категорії спілкування, як форми активності людини, що носить суб'єкт-суб'єктний характер (В.Мясищев, Б.Ломов, М.Корнєв, А.Коваленко та ін.). Але у дисертації категорія спілкування знаходиться за межами спеціального розгляду, що, на наш погляд, відчутно обмежує можливості дослідження та використання його результатів.

2. На нашу думку, на теоретичному етапі дослідження важливо було здійснити також аналіз стану розробленості проблеми педагогічного забезпечення формування взаємовідносин у дошкільників з порушеннями розвитку, в тому числі, й дітей з синдромом Дауна, що є важливим для визначення стратегії емпіричного дослідження на констатувальному та формувальному його етапах. Робота виграла б і при розгляді теорії гри, як провідного виду діяльності для дошкільників, та можливостей її використання для розв'язання проблеми стосовно дітей з синдромом Дауна.

3. У розділі 2 дисертації наводяться результати вивчення взаємовідносин старших дошкільників за методиками, дібраними відповідно до складових, критеріїв та показників прояву явища, що досліджувалося. Вивчення інтрасуб'єктного компонента взаємовідносин у дисертації зосереджується, по суті, на вивченні внутрішніх передумов взаємовідносин, а вивчення інтерсуб'єктного — на вивченні результативності взаємовідносин. Одержані емпіричні дані, в свою чергу, екстраполюються на загальну характеристику взаємовідносин дітей, яка градується за рівнями. На наш погляд, дослідження суттєво виграло б за умови використовувалися в ньому спеціально змодельованих ситуацій/завдань, які б уможливили вивчення реальної взаємодії та її результату як показника загальної ефективності взаємовідносин з дітьми та дорослими.

4. Не типовим для психолого-педагогічних досліджень виявилось використання кореляційного аналізу даних, за межами якого залишилися зв'язки між даними щодо складових і характеристик взаємовідносин та загальною їх ефективністю. Виявлення ж наявності та характеру зв'язків між ними — це вагоме джерело інформації для з'ясування ролі кожного з них у становленні взаємовідносин та визначення змістових ліній формувального впливу на дітей у контексті дослідження.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради;

«Проти» - немає,

«Утримались» - немає.

**СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА ІНСТИТУТУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
ТА ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ УХВАЛИЛА:**

1. Дисертація Михновецької Ірини Володимирівни на тему: **«Формування взаємовідносин старших дошкільників з синдромом Дауна»**, що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261; «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

2. Присудити Михновецькій Ірині Володимирівні ступінь доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта».

На підставі результатів відкритого голосування та прийнятого рішення разова спеціалізована вчена рада присуджує Михновецькій Ірині Володимирівні ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Голова спеціалізованої вченої ради
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України

В'ячеслав ЗАСЕНКО